

Hvornår har borgere fra andre EU-lande ret til at modtage kontanthjælp?

– en guide til sagsbehandlere i kommunernes kontrolgrupper og ydelsesspor

Udgivet i december 2017 af Samarbejdsforum, der er et formelt samarbejde mellem Kommunernes Landsforening, ni kommuner og Den Fælles Dataenhed Udland i Udbetaling Danmark

Denne guide er til dig, der skal vurdere en ansøgning om kontanthjælp fra en borger, der kommer fra et andet EU-land - og dig, der skal vurdere, om borgeren stadig har ret til at modtage kontanthjælp.

Guiden er ment som en hjælp til dig, der arbejder i en kontrolgruppe eller et ydelsesspor i en kommune, når du skal vurdere, om en borger fra et andet land i EU har ret til at modtage dansk kontanthjælp. Begrebet "kontanthjælp" dækker i denne guide også uddannelseshjælp, integrationsydelse og ressourceforløbsydelse.

De regler, der beskrives i guiden, dækker også borgere, der kommer fra et såkaldt EØS-land – det vil sige et land, der indgår i det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde – samt Schweiz.

Guiden er udformet som en tjekliste, der skal gøre dig i stand til at stille de rigtige spørgsmål i forbindelse med den konkrete sagsbehandling.

Hvis du er interesseret i at læse mere om regler og praksis for udbetaling af kontanthjælp til borgere fra andre EU-lande, så kan du på bagsiden se, hvor du kan finde mere information.

Hvem er EU- eller EØS- statsborgere?

EU-statsborgere er statsborgere fra Belgien, Bulgarien, Cypern (det græsk-cypriotiske område), Danmark, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Nederlandene, Irland, Italien, Kroatien, Letland, Litauen, Luxembourg, Malta, Polen, Portugal, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn og Østrig.

Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS)-statsborgere er statsborgere fra Island, Liechtenstein og Norge.

Statsborgere fra Schweiz skal vurderes efter de samme regler som EU- og EØS-statsborgere.

Kilde: Nyidanmark.dk, der er Udlændingestyrelsens og Styrelsen for International Rekruttering og Integrations officielle internetportal om reglerne for indrejse og ophold i Danmark.

For at vurdere, om EU-borgeren har ret til kontanthjælp, bør du vurdere følgende fem spørgsmål:

1. Har borgeren tidsubegrænset opholdstilladelse i Danmark?

2. Er borgeren vandrende arbejdstager/selvstændigt erhvervsdrivende?

3. Er borgeren uforskyldt arbejdsløs, og har borgeren tilmeldt sig jobcenteret i rette tid?

4. Har borgeren haft lønnet arbejde i mere eller mindre end 12 måneder?

5. Er borgeren familiemedlem til en vandrende arbejdstager?

1. Har borgeren tidsubegrænset opholdstilladelse i Danmark?

EU-borgere med tidsubegrænset opholdstilladelse har altid ret til kontanthjælp på samme vilkår som danske statsborgere. De opnår ret til tidsubegrænset ophold, når de har opholdt sig lovligt i Danmark i mere end fem år, og kan dokumentere det.

Hvis du er i tvivl om, hvorvidt en borger har haft lovligt ophold i Danmark i fem år, bør du kontakte Statsforvaltningen.

2. Er borgeren vandrende arbejdstager/selvstændigt erhvervsdrivende?

Borgere kan vandre frit inden for EU-lande – det vil sige, at de kan vælge at slå sig ned og tage arbejde i et andet land end deres eget. Det er det, der i EU-sammenhæng kaldes "arbejdskraftens fri bevægelighed".

Hvis borgeren har lovligt ophold i Danmark og bliver arbejdsløs, skal vedkommende behandles på samme måde som danske borgere. Det betyder, at de vandrende arbejdstagere med lovligt ophold – ligesom danske statsborgere – kan have ret til at modtage kontanthjælp. Det kræver dog, at borgeren har bevaret sin status som "vandrende arbejdstager" eller selvstændigt erhvervsdrivende.

For at få status som vandrende arbejdstager eller selvstændigt erhvervsdrivende, skal borgeren kunne dokumentere at have haft arbejde her i landet.

For en lønmodtager kan arbejdsforholdet dokumenteres for eksempel via indberettet løn til eIndkomst, en bekræftelse fra arbejdsgiver, en ansættelseskontrakt, lønsedler eller lignende, der viser at borgeren har haft lønnet arbejde i Danmark.

For en selvstændigt erhvervsdrivende skal det leverede arbejde eller den leverede tjenesteydelse kunne dokumenteres for eksempel via et budget for det første driftsår, et regnskab udarbejdet af en statsautoriseret eller registreret revisor, en lejekontrakt om erhvervslejemål, dokumentation for indkøb af inventar, ordrer/kontrakter, anden aktivitet i virksomheden, CVR-registrering, løbende momstilsvar eller lignende.

Ud over dokumentationen bør du vurdere, om borgerens arbejde var faktisk og reelt.

Var borgerens arbejde faktisk og reelt?

For at kunne afgøre, om borgeren er vandrende arbejdstager, skal du vurdere om vedkommende har haft et faktisk og reelt arbejde i Danmark.

Selvom borgeren kan fremvise et registreringsbevis fra Statsforvaltningen, er det ikke nok til at udløse ret til kontanthjælp. Registreringsbeviset giver nemlig kun et øjebliksbillede, og kan derfor ikke sige, om arbejdet varede få dage eller flere uger.

Derfor kan du ikke bruge registreringsbeviset som eneste dokumentation for, at arbejdet var faktisk og reelt, og du skal bruge anden, supplerende information for at kunne udbetale kontanthjælpen.

Tre spørgsmål der kan hjælpe dig med at fastslå, om borgerens arbejde var faktisk og reelt:

- **Havde arbejdet et vist omfang?**
- **Har borgeren arbejdet for nogen og fået løn for det?**
- **Var lønnen rimelig?**

● **Havde arbejdet et vist omfang?**

For at vurdere, om arbejdet har været faktisk og reelt bør du undersøge, om det har haft "et vist omfang". Det betyder, at arbejdsforløbet ikke må have været helt kort eller kun have strakt sig over meget få timer.

I praksis skal borgeren have arbejdet i minimum 10-12 timer om ugen. EU-domstolen har desuden afgjort, at de 10-12 timers arbejde om ugen skal have fundet sted i en sammenhængende periode på mindst 10 uger.

Du kan for eksempel bruge eIndkomst til at undersøge arbejdets omfang.

● **Har borgeren arbejdet for nogen og fået løn for det?**

Arbejdet skal være udført efter en andens anvisninger. Det vil sige, at borgeren skal have arbejdet for en arbejdsgiver. Arbejdet skal være betalt med løn eller løn sammen med modydelse, som for eksempel løn i kombination med kost og logi.

Her kan du også bruge eIndkomst som indikator for, om der er udbetalt løn, eller i en eventuel arbejds-kontrakt se, om der betales kost og logi, og hvad værdien af det udgør.

● **Var lønnen rimelig?**

Borgeren skal have levet af sit arbejde. Borgeren må altså ikke have modtaget så lille et beløb for sit arbejde, at det kun var et tilskud til dagen og vejen.

I Danmark har vi ikke en generelt gældende mindsteløn, men en overenskomstmæssig løn, som fastlægges efter aftale mellem arbejdsmarkedets parter. Lønnen skal dog ikke have været overenskomstmæssig for at kvalificere sig til at være rimelig. Faktisk kan man ikke udelukke, at lønninger, der i Danmark anses for at være under eksistensminimum, godt kan være rimelige i forhold til vandrende arbejdstagere fra andre EU-lande. EU-domstolen har nemlig fastslået, at borgere har ret til at leve meget spartansk, det vil sige til en lavere løn, end vi normalt anser som rimelig efter danske standarder.

En tommelfingerregel er, at borgeren skal have tjent 6000 kr. eller mere om måneden, for at lønnen kan siges at være rimelig.

Hvis kost og logi udgør en del af lønnen, skal den samlede værdi være mindst 6000 kr. om måneden.

Lønnen kan, når den er lav, ikke være den eneste faktor der afgør, om kontanthjælp skal bevilges eller standses. Her er du også nødt til at se på, om borgeren for eksempel har opnået ret til betalt ferie, løn under sygdom eller andet, der samlet set giver en rimelig løn.

3. Er borgeren uforskyldt arbejdsløs, og har borgeren tilmeldt sig jobcenteret i rette tid?

Som et led i sagsbehandlingen skal det vurderes, om borgeren er uforskyldt ledig, det vil sige, om vedkommende er blevet sagt op på grund af forhold, der ikke har noget med borgeren selv at gøre. Hvis borgeren selv har sagt op, eller er blevet sagt op på grund af samarbejdsproblemer eller lignende, mister borgeren sin status som vandrende arbejdstager, og dermed sin ret til at få kontanthjælp.

Desuden skal borgeren have tilmeldt sig i jobcenteret inden for ca. 14 dage, under hensyntagen til lukkedage m.v.

4. Har borgeren haft lønnet arbejde i mere eller mindre end 12 måneder?

Hvis borgeren ikke selv har været årsag til opsigelsen og har meldt sig til jobcenteret rettidigt, bør du vurdere, om arbejdet har varet mindre eller mere end 12 måneder.

Hvis lønarbejdet har varet mindre end 12 måneder, kan borgeren få ret til kontanthjælp i seks måneder.

Hvis lønarbejdet har varet mere end 12 måneder, kan borgeren få ret til kontanthjælp i fuldt omfang.

5. Er borgeren familiemedlem til en vandrende arbejdstager?

EU-domstolen har flere gange afgjort, at en vandrende arbejdstagers familie skal have samme ret til sociale ydelser som borgerne i det land, hvor den vandrende arbejdstager arbejder. Det betyder, at arbejdstagerens ægtefælle har samme ret til kontanthjælp som danske borgere.

Børn under 21 år har ret til ophold som familiemedlem, hvis deres mor eller far er vandrende arbejdstager. Børn af vandrende arbejdstagere, der er fyldt 21 år, skal selv opfylde betingelserne for ret til ophold, for eksempel i kraft af arbejde.

Tre eksempler på sager

Vær opmærksom på, at en sags udfald altid vil bero på et skøn i den konkrete sag!

1

En EU-borger blev opsagt fra sit arbejde på grund af manglende sprogkompetencer. Borgeren var tilmeldt sprogskole, men havde ikke deltaget i undervisningen. Borgeren tilmeldte sig jobcenteret samme dag, som han blev opsagt. Kommunen sendte sagen til Statsforvaltningen, som traf afgørelse om, at borgeren ikke længere havde status som arbejdstager. Borgeren havde derfor heller ikke ret til fortsat at modtage kontanthjælp.

Der var uberettiget udbetalt 30.000 kr. til borgeren, og der var en fremtidig besparelse på 177.000 kr.

2

En EU-borger og dennes kæreste havde fået kontanthjælp i ca. et år, da kommunen opdagede, at de kun havde arbejdet i otte måneder forud for en fyring uden egen skyld. Derfor havde borgerne kun ret til seks måneders kontanthjælp. Kommunen standsede udbetalingen af kontanthjælp og underrettede Statsforvaltningen. Begge borgere fandt derefter straks et arbejde.

Der var uberettiget udbetalt 63.000 kr. til de to borgere, og der var en fremtidig besparelse på 156.000 kr.

3

En EU-borger arbejdede i seks måneder forud for en uforskyldt fyring. Borgeren havde fået udbetalt kontanthjælp i to år og 10 måneder da kommunen opdagede, at udbetalingen skulle have været standset efter seks måneder. Kommunen underrettede Statsforvaltningen, der partshørte borgeren. Borgeren fandt straks derefter et job.

Der var uberettiget udbetalt 243.000 kr. til borgeren, og der var en fremtidig besparelse på 116.000 kr.

Borgerens ægtefælle mistede - ligesom borgeren - sin ret til kontanthjælp seks måneder efter fyringen. Udbetalingen af kontanthjælp blev derfor standset. Ægtefællen fandt også straks derefter et job.

Der var uberettiget udbetalt 224.000 kr. til ægtefællen, med en fremtidig besparelse på 173.000 kr.

Læs mere her:

Lov om aktiv socialpolitik (LBK nr. 269 af 21/03/2017)

Vejledning til kommunerne om EU-borgeres adgang til uddannelseshjælp, kontanthjælp eller anden hjælp efter lov om aktiv socialpolitik (VEJ nr. 9467 af 30/06/2014)

Opholdsdirektivet (nr. 2004/38 EF) - Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område

EU-opholdsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 474 af 12/5/2011, ændret ved bekendtgørelse nr. 305 af 28/03/2014)

Orientering til Statsforvaltningen om EU-opholdsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om ophold i Danmark for udlændinge, der er omfattet af Den Europæiske Unions regler (EU-opholdsbekendtgørelsen), november 2015)

Udlændingeloven (LBK nr. 1117 af 02/10/2017)

Du kan også læse mere på Den Fælles Dataenhed Udlands site "Udlandsuniverset", som du får adgang til fra forsiden af Brugergænsefladen på www.dataenheden.dk.

Hvis du oplever udfordringer med at logge ind på Udlandsuniverset, så kontakt din kommunekontaktchef i Udbetaling Danmark.